

Економічні науки

УДК 332.1

Григоренко Денис Андрійович

студент

Навчально-наукового інституту економіки та менеджменту

Національного авіаційного університету

Григоренко Денис Андреевич

студент

Учебно-научного института экономики и менеджмента

Национального авиационного университета

Grigorenko Denis

Student of the

Educational and Scientific Institute of Economics and Management

of the National Aviation University

**РЕЙТИНГ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНІВ
УКРАЇНИ**

**РЕЙТИНГ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ
РЕГИОНОВ УКРАИНЫ**

**RATING OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE REGIONS
OF UKRAINE**

***Анотація.** У статті досліджуються особливості та формування рейтингу інвестиційної привабливості регіонів України, який надає можливість аналізувати й оцінювати варіанти інвестиційних стратегій у системі двох координат "ризик - надійність". Представлені градації інвестиційних ризиків та рейтинги інвестиційної привабливості регіонів України.*

***Ключові слова:** інвестиції, ранжирування, агрегування, інвестиційний потенціал, інвестиційний ризик, метод експертних оцінок,*

інвестиційний клімат.

Аннотація. В статті досліджуються особливості та формування рейтинга інвестиційної привлекательності регіонів України, який надає можливість аналізувати та оцінювати варіанти інвестиційних стратегій в системі двох координат "ризик - надійність". Представлені градації інвестиційних ризиків та рейтинги інвестиційної привлекательності регіонів України.

Ключевые слова: інвестиції, ранжування, агрегування, інвестиційний потенціал, інвестиційний ризик, метод експертних оцінок, інвестиційний клімат.

Summary. The article studies the features and formation of the investment attractiveness rating of the regions of Ukraine, which provides an opportunity to analyze and evaluate variants of investment strategies in the system of two "risk - reliability" coordinates. Gradations of investment risks and ratings of investment attractiveness of the regions of Ukraine are presented.

Key words: investments, ranking, aggregation, investment potential, investment risk, expert evaluation method, investment climate.

Постановка проблеми. Успішному залученню інвестицій (особливо іноземних) у регіони України заважає їхня недостатня інформаційна прозорість, відсутність доступних, достовірних і різнобічних аналітичних матеріалів [1,4]. Звичайно інвесторів для ухвалення рішення необхідно мати оцінки ступеня інвестиційної привабливості й рівня існуючих ризиків.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Проблема здійснення інвестиційної діяльності розглядається в роботах як закордонних, так і вітчизняних економістів: Є. Бріггема, Л. Гітмана, М. Мескона, У. Шарпа, І. Бланка, О. Вожжова, О. Грабенка, Г. Козаченко, Г. Крамаренко, І.

Ластовченко, А. Пересади, С. Юрія та інших.

Формулювання цілей статті. Щоб допомогти інвесторам оцінити регіони за цими двома показниками, використаємо найпоширеніший метод - ранжирування [3]. На підставі аналізу найважливіших числових показників і експертних оцінок сформуємо рейтинг кожної області (крім АР Крим, частин Донецької та Луганської областей), що надасть змогу диференціювати регіони України за ступенем інвестиційного потенціалу й наявних ризиків.

У розрахунках було використано понад 130 числових показників і якісних (експертних) оцінок. Основними інформаційними джерелами були відомості, отримані від держадміністрацій регіонів по спеціальних запитах, а також дані Нацбанку, Держкомстату, Міністерства економіки і європейської інтеграції України.

Виклад основного матеріалу. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів має дві істотні особливості [2].

По-перше, це "два в одному". За кожної із двох характеристик інвестиційної привабливості (інвестиційний потенціал та інвестиційні ризики) регіони ранжирувані окремо. Як показав аналіз вітчизняної й закордонної практики, формування відповідних рейтингів, зведення цих різнопланових характеристик у якийсь узагальнений показник неприпустиме з методологічної точки зору, оскільки призводить у результаті до перекручування одержуваних оцінок інвестиційного клімату в регіонах. Тому в нас вийшло два показники - рейтинг інвестиційного потенціалу та рейтинг інвестиційних ризиків. Агрегований рейтинг регіону - це всього лише сполучення двох рейтингових оцінок.

По-друге, рейтинги сформовані за допомогою сучасних методів теорії прийняття рішень, зокрема, методів об'єднання статистичних даних і якісних (експертних) оцінок.

Статистична інформація, на підставі якої оцінювався інвестиційний

клімат у регіоні, була розділена на кілька блоків, кожний з них включав більшу групу показників. Оцінка внеску блоку в сукупний інвестиційний потенціал (перший рейтинг) або інвестиційний ризик (другий рейтинг) була отримана в результаті опитувань, проведених серед експертів українських і закордонних консалтингових компаній, підприємств, банків. Агрегований рейтинг регіону - це сполучення двох градуйованих оцінок.

Інвестиційний потенціал оцінюється за 10 рівнями (1 - найкращий), а інвестиційні ризики - за 5 рівнями (А - найменший), кожний з яких, у свою чергу, розділяється ще на три підрівня (див. таблиці 1 та 2).

Інвестиційний потенціал характеризується ключовими макроекономічними показниками регіону й інших даних [5]. Його розрахунок провадиться на основі зваженого підсумовування оцінок дев'яти блоків:

- Загальні макроекономічні показники (валовий випуск продукції, індекс цін виробників і т.д.).
- Промислове виробництво.
- Сільське господарство (площа угідь, чистий прибуток, обсяг продукції і т.д.).
- Зовнішньоекономічна діяльність (обсяги експорту й імпорту).
- Демографія (середньорічна чисельність населення, середня тривалість життя, народжуваність і т.д.).
- Фінансова діяльність (кількість банків і страхових компаній у регіоні, розмір внесків населення в національній валюті й т.д.).
- Споживання (грошові доходи на душу населення, індекс споживчих цін і т.д.).
- Інфраструктура.
- Інновації (кількість науково-технічних працівників, кількість отриманих патентів на винаходи й т.д.).

За кожним з показників, які входять у блоки, був встановлений лідер. Потім був визначений лідер у кожному блоці, при цьому за допомогою спеціальної формули різноманітні статистичні показники (тонни, гривні, роки й т.д.) були зведені до єдиної шкали оцінок від 1 до 10. А для формування саме рейтингів була розрахована питома вага кожного регіону шляхом розподілу його оцінки на оцінку регіону, що має найбільший потенціал (у цьому випадку - м. Київ).

Під час розрахунку інвестиційних ризиків враховувалися фактори (політика регіональної влади, виробничі результати, збитки, забезпеченість населення, борги, безробіття, злочинність, забруднення навколишнього середовища та ін.), які були згруповані у п'ять блоків: загальні, соціально-економічні, фінансові, екологічні, кримінальні.

Інтегральний ризик у регіоні оцінюється як сумарне середньозважене відхилення значень кожного з показників від середнього по Україні.

Результати розрахунків. Абсолютне лідерство в обох характеристиках інвестиційного клімату (потенціал і ризики) має м. Київ, що й не дивно. За величиною інвестиційного потенціалу в "команду лідерів" входять Запорізька й Дніпропетровська області, які мають рейтинг 3. Групу найближчих "переслідувачів" становлять Одеська, Полтавська й Харківські області (рейтинг 5). Низький рейтинг одержали Рівненська, Тернопільська, Хмельницька й Чернівецька області.

За інвестиційними ризиками вищий рейтинг, що відповідає низькому рівню ризику, поряд з Києвом, одержали Одеська й Закарпатська області, хоча за додатковою шкалою вони трохи відстали від столиці. Середнім рівнем ризиків характеризуються Івано-Франківська, Кіровоградська, Львівська, Миколаївська, Харківська, Черкаська, Чернівецька і Чернігівська області.

Агреговані рейтинги показують, що за винятком м. Києва більше

ніде не вдалося повністю погодити високий інвестиційний потенціал і інвестиційні ризики.

Відносного компромісу вдалося досягти в Одеській і Закарпатській областях, де низькі ризики поєднувалися з порівняно високим інвестиційним потенціалом.

Таблиця 1

Градація інвестиційних ризиків

Основна шкала		Додаткова шкала	
Рейтинг	Оцінка рівня	Рейтинг	Властивості рівня
A	Низький	A	Може підвищуватися
		B	Стабільний
		C	Може знижуватися
B	Середній	A	Може підвищуватися
		B	Стабільний
		C	Може знижуватися
C	Високий	A	Може підвищуватися
		B	Стабільний
		C	Може знижуватися
D	Дуже високий	A	Може підвищуватися
		B	Стабільний
		C	Може знижуватися

Таблиця 2

Рейтинги інвестиційної привабливості регіонів України

№ п/п	Інвестиційний потенціал регіонів (у міру убування)	Інвестиційні ризики у регіонах (у міру зростання)	Інвестиційна привабливість регіонів
1	м. Київ	м. Київ Aa	м. Київ 1Aa
2	Запорізька обл.	Одеська обл. Ac	Дніпропетровська обл. 3Ca
3	Дніпропетровська обл.	Закарпатська обл. Ac	Запорізька обл. 3Cb
4	Одеська обл.	Чернівецька обл. Bb	Одеська обл. 5Ac
5	Полтавська обл.	Львівська обл. Bb	Харківська обл. 5Bc
6	Київська обл.	Івано-Франківська обл. Bb	Полтавська обл. 5Ca
7	Харківська обл.	Миколаївська обл. Bb	Київська обл. 5Cb
8	Миколаївська обл.	Харківська обл. Bc	Закарпатська обл. 6Ac
9	Сумська обл.	Черкаська обл. Bc	Миколаївська обл. 6Bb
10	Чернігівська обл.	Кіровоградська обл. Bc	Черкаська обл. 6Bc
11	Закарпатська обл.	Чернігівська обл. Bc	Чернігівська обл. 6Bc
12	Черкаська обл.	Херсонська обл. Ca	Сумська обл. 6Cb
13	Волинська обл.	Запорізька обл. Ca	Івано-Франківська обл. 7Bb

14	Львівська обл.	Дніпропетровська обл. Са	Львівська обл. 7Bb
15	Херсонська обл.	Полтавська обл. Са	Кіровоградська обл. 7Bc
16	Івано-Франківська обл.	Хмельницька обл. Са	Вінницька обл. 7Ca
17	Житомирська обл.	Вінницька обл. Са	Херсонська обл. 7Ca
18	Вінницька обл.	Сумська обл. Сb	Волинська обл. 7Dd
19	Рівненська обл.	Київська обл. Сb	Житомирська обл. 7Dd
20	Кіровоградська обл.	Тернопільська обл. Da	Черкаська обл. 6Bc
21	Хмельницька обл.	Житомирська обл. Db	Чернівецька обл. 8Bb
22	Тернопільська обл.	Волинська обл. Db	Хмельницька обл. 8Ca
23	Чернівецька обл.	Рівненська обл. Db	Тернопільська обл. 8Da

Висновки та перспективи подальших досліджень. Зібраний і систематизований величезний масив інформації дав змогу проаналізувати унікальні дані, на основі яких і сформовані рейтинги. Комплексний (агрегований) рейтинг уможливорює аналіз і оцінку варіантів інвестиційних стратегій у системі двох координат "ризик-надійність".

Сформовані рейтинги можуть бути корисні як керівникам регіонів для вироблення стратегії щодо залучення нових інвестицій і поліпшення іміджу регіону, так і інвесторів, що має знання для розуміння значення складових інвестиційного клімату, але не має достатню кількість часу й можливостей для тривалого пошуку інформації про регіони. "Непрозорість" економічного життя нашої країни призводить до того, що часто навіть вкрай важливі для аналізу відомості на макрорівні складно, а то й зовсім неможливо, одержати в столичних міністерствах. Ще більше труднощів виникає у процесі пошуку ключової інформації на рівні регіонів. Складно уявити собі інвестора, що звалив би на себе збір потрібної інформації у всіх регіонах, для чого знадобилося б налагодити взаємодію з усіма адміністраціями регіонів.

Література

1. Балацький О.Ф. Управління інвестиціями: Навчальний посібник. - Суми: Університетська книга, 2004.
2. Грабовецький Б.Є. Економічне прогнозування і планування:

Навчальний посібник.- К.: Центр навчальної літератури, 2003.

3. Данілов О.Д. Інвестування: Навчальний посібник.- К.: «Видавничий дім «Комп'ютерпрес», 2001.
4. Удалих О.О. Управління інвестиційною діяльністю промислового підприємства: Навчальний посібник.- К.: Центр навчальної літератури, 2006.
5. Шилов Е.Й. Економіка будівництва. Інвестиції та їх регулювання.- К.: Арка, 2003.

References

1. Balatskyi O.F. Upravlinnia investytsiiamy: Navchalnyi posibnyk.- Sumy: Universytetska knyha, 2004.
2. Hrabovetskyi B.Ie. Ekonomichne prohnozuvannia i planuvannia: Navchalnyi posibnyk.- K.: Tsentr navchalnoi literatury, 2003.
3. Danilov O.D. Investuvannia: Navchalnyi posibnyk.- K.: «Vydavnychiy dim «Komp'iuterpres», 2001.
4. Udalykh O.O. Upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu promyslovoho pidpriemstva: Navchalnyi posibnyk.- K.: Tsentr navchalnoi literatury, 2006.
5. Shylov E.I. Ekonomika budivnytstva. Investytsii ta yikh rehuliuвання.- K.: Arka, 2003.